

Prevenia kolorektálneho karcinóm – druhá šanca

Kolorektálny karcinóm (KRCa) má mnoho tvárí. Je druhou najčastejšou príčinou smrti na onkologické ochorenia v ekonomicky rozvinutých krajinách. Jeho incidencia sa prudko zvyšuje vo veku nad 50 rokov. Najčastejšie vzniká malígnou transformáciou slizničných polypov rekta a hrubého čreva. Premena polypu na karcinóm trvá 10 až 15 rokov. Zväčša je až do svojho pokročilého štádia asymptomatický. Nezriedkavo ho prezradia až metastázy v pečeni, zistené pri sonografii indikovanej z iných dôvodov. Ochorenie je medzi malignitami výnimočné i v tom, že ak sa zistí včas, dá sa bez zvyšku odstrániť a až v 90 % vyliečiť. Jeho slabinou je okultné krvácanie do stolice, ktoré vieme spoľahlivo identifikovať a takto ochorenie včas odhaliť. Možno je ho spoľahlivo odhaliť v počiatočných štádiách kolonoskopicky a jeho polypoidné formy aj endoskopicky odstrániť. Patrí k zriedkavým onkologickým ochoreniam, ktoré je možné skriningovými metódami včas zachytiť, odstrániť, a tak znížiť jeho mortalitu i incidencia v celej populácii. Náklady na skrining, či už vyhľadávaním skrytého krvácania v stolici alebo kolonoskopicky sú oveľa menšie než náklady spojené s diagnostikou a liečbou infaustných stavov.

Už letmý pohľad na uvedené skutočnosti provokuje otázku, prečo teda toto ochorenie v rozvinutej spoločnosti vôbec ešte existuje. To, že existuje a jeho incidencia a mortalita neklesá, znamená, že niečo robíme zle. Stáva sa tak spoločnou hanbou ekonomicky vyspelých krajín. Príčin je veľa. Niektoré ovplyvniť nevieme (napr. primárna prevencia je beh na dlhé trate), iné nemôžeme (napr. predlžovanie ľudského veku patrí k pozitívnym výtvarným rozvinutých krajín i napriek tomu, že vek je rizikovým faktorom vzniku KRCa), no najväčšou chybou, ktorú robia všetky rozvinuté krajiny bez rozdielu, je neschopnosť vybudovať účinné preventívne správanie sa ohrozenej populácie. Inými slovami, nedokážeme či už presvedčiť alebo prinútiť zdravých päťdesiatnikov, aby sa pravidelne zúčastňovali skriningových vyšetrení na skoré zachytenie KRCa.

V závislosti od materiálnych možností, odborných kapacít a národných špecifik sa hľadá najúčinnjší spôsob ako presvedčiť a nakoniec aj reálne zabezpečiť, aby sa aspoň 50 % ohrozenej populácie podarilo otestovať či už na skryté krvácanie alebo kolonoskopicky. Sú pripravené celoeurópske odporúčania, ktoré majú uzrieť svetlo sveta v roku 2009. Na Slovensku sme sa na tento moment pripravili vypracovaním skriningových projektov a prípravou návrhov na legislatívne úpravy niektorých zdravotníckych zákonov tak, aby nič nebránilo úspešnému procesu skriningu KRCa v najbližšej budúcnosti. Ako sa zistilo na základe prieskumov, informovanosť o probléme KRCa je v našej populácii na žalostne nízkej úrovni. Ukázalo sa tiež, že nestačí robiť onkologickú osvetu všeobecne. Kolorektálny karcinóm má toľko špecifik a zvláštností, že osвета musí byť v tomto prípade doslova ušitá na mieru. Z tejto premisy vychádzal program občianskeho združenia Europacoln, ktoré pôsobí špecificky v tomto smere na Slovensku už druhý rok. V roku 2008 približovalo problematiku KRCa názornou formou v podobe makety nafukovacieho hrubého čreva, ktorá precestovala celým Slovenskom a podľa vyplnených a analyzovaných dotazníkov splnila svoj účel. V tomto roku sa občianske združenie zameralo na zisťovanie, či by forma tzv. pozývacieho skriningu, ktorá sa bude odporúčať aj v spomínaných európskych štandardných postupoch ako nosná, dokázala osloviť viac ľudí ako forma ponuková, ktorá sa uplatňovala na Slovensku od roku 2002 do roku 2007. Iba za prvý mesiac kampane propagujúcej systém pozývania sa prihlásilo na testovanie 70 tisíc ľudí. To je počet, ktorým sa ponukovým systémom podarilo získať za päť rokov.

Výsledok je teda zrejмый. Nosným skriningovým programom bude v budúcich rokoch na Slovensku, ako aj v celej Európskej únii, zrejme systém pozývania. Presvedčí väčšiu časť ohrozenej populácie o nutnosti efektívnej spolupráce pri odhaľovaní včasných a liečiteľných foriem KRCa? Ak sa nám nový systém podarí presadiť aj v dennej praxi, začínam veriť tomu, že áno.

MUDr. Rudolf Hřčka, CSc.

vedúci skupiny pri SGS zodpovednej za skrining kolorektálneho karcinómu na Slovensku
člen redakčnej rady VIA PRACTICA
hrcka@gmail.com

Via Practica

Ročník 6, 2009, číslo 5, vychádza 11-krát ročne

Vychádza v spolupráci s:

- Slovenská spoločnosť všeobecného praktického lekárstva SLS
- Slovenská asociácia aterosklerózy

Predseda redakčnej rady:

MUDr. Ľuboš Drgoňa, CSc.

Redakčná rada:

doc. MUDr. Viliam Dobiáš, CSc.
MUDr. Ľubomíra Fábryová, PhD.
MUDr. Stanislav Fabuš
doc. MUDr. Štefan Farský, CSc., FESC
MUDr. Rudolf Hřčka, CSc.
prof. MUDr. Vasil Hricák, PhD., MFSC
MUDr. Jozef Jakuš
MUDr. Eva Jurgová, PhD.
JUDr. MUDr. Peter Kováč, PhD.
MUDr. Peter Lipták
MUDr. Eva Máderová, CSc.
MUDr. Eva Mikušková
MUDr. Tibor Molčan
MUDr. Imrich Mucska
MUDr. Darina Sedláková, MPH
MUDr. Júlia Stracenská
doc. MUDr. Peter Špalek, CSc.

Kontrola autoidadických testov:

MUDr. Jozef Kalužay, PhD.

Vydavateľ:

SOLEN, s.r.o.

SOLEN
MEDICAL EDUCATION

Adresa redakcie:

SOLEN, s.r.o., Lovinského 16, 811 04 Bratislava
tel.: 02/5465 1386, fax.: 02/5465 1384
redakcia@solen.sk, www.solen.sk

Redaktorka časopisu:

Magda Žiaková, 02/5465 1380, 0911 904 599,
ziakova@solen.sk

Šéfredaktor vydavateľstva:

Mgr. Roman Jazudek, jazudek@solen.sk

Grafická úprava, sadzba:

4P HOME DTP – Danka Pohlodová, Bratislava,
0903 970 680, pdanka@chello.sk

Obchodné oddelenie:

Ing. Ivana Mihóková, 02/54650647, mihokova@solen.sk

Predplatné na rok 2009:

Cena predplatného za 11 čísel na rok 2009 je 33 € (994,16 Sk, konverzný kurz 30,126 SKK/1 EUR).
Časopis si môžete objednať na www.solen.sk,
e-mailom: zarecka@solen.sk, faxom: 02/ 5465 1384,
tel.: 02/5465 0649.

Všetky publikované články prechádzajú recenziou.

Registrácia MK SR pod číslom EV 3578/09
ISSN 1336-4790

Časopis je indexovaný v Slovenskej národnej bibliografii.

Citačný index: Via pract.

Vydavateľstvo SOLEN, s.r.o., má výhradné právo na preberanie a publikáciu článkov z časopisov Interní medicína pro praxi a ďalších časopisov vydavateľstva SOLEN, s.r.o., ČR. Akákoľvek časť obsahu alebo článku nesmie byť kopírovaná alebo inak rozmnožovaná s cieľom ďalšieho šírenia akýmkoľvek spôsobom a v akejkoľvek forme bez písomného súhlasu vydavateľstva SOLEN, s.r.o., ako vlastníka autorských práv.

Vydavateľ nenesie zodpovednosť za údaje a názory autorov jednotlivých článkov či inzerátov.